

Sprawozdanie

z międzynarodowych warsztatów naukowo-praktycznych *Współpraca transgraniczna pogranicza polsko-białoruskiego.* *Diagnoza stanu i perspektywy rozwoju*

Biała Podlaska, 27-28 lutego 2020 r.

W dniach 27-28 lutego 2020 roku w Białej Podlaskiej odbyły się warsztaty naukowo – praktyczne poświęcone analizie inicjatywy powołania Stowarzyszenia Samorządów Euroregion „Przybuże” oraz wskazaniu kierunków, instrumentów i formuły rozwoju przyszłego polsko-białoruskiego obszaru transgranicznego. Moderatorem spotkania był dr Tomasz Studzieniecki wykładowca Uniwersytetu Morskiego w Gdyni - ekspert DG REGIO Komisji Europejskiej ds. współpracy terytorialnej.

Uczestnikami warsztatów ze strony polskiej byli przedstawiciele samorządów terytorialnych:

1. Gmina Biała Podlaska,
2. Gmina Janów Podlaski,
3. Gmina Konstantynów,
4. Gmina Leśna Podlaska,
5. Gmina Rokitno,
6. Gmina Terespol,
7. Gmina Tucznia,
8. Gmina Zalesie,
9. Miasto Biała Podlaska,
10. Miasto Terespol,
11. Powiat bialski.

Podmioty te są sygnatariuszami inicjatywy powołania Stowarzyszenia Samorządów Euroregion „Przybuże”. Stronę białoruską podczas warsztatów reprezentowała delegacja Miasta Brześć.

W warsztatach udział wzięli także zaproszeni obserwatorzy:

1. Konsul Republiki Białoruś w Polsce – Pan Wasyl Kurlovich,
2. Przedstawiciel DG REGIO Komisji Europejskiej – Pan Andrzej Urbanik,
3. Przedstawiciel Regionalnego Centrum Kompetencji – Pani Anna Krzyżanowska-Orlik,
4. Przedstawiciel Regionalnego Centrum Kompetencji – Pan Marek Kowalski,
5. Przedstawiciel PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej – Pan Tomasz Mazurek.

Przebieg spotkania

Prezydent Miasta Biała Podlaska Pan Michał Litwiniuk otworzył spotkanie. Następnie przekazał głos moderatowi, który przedstawił cele i program warsztatów. Wystąpienie wójta Gminy Terespol Pana Krzysztofa Iwaniuka nakreśliło uczestnikom ideę i uzasadnienie projektu powołania Stowarzyszenia Samorządów Euroregion „Przybuże”. Podczas dyskusji zasugerowano, że najpierw należałoby zidentyfikować potrzeby interesariuszy, doprecyzować cele inicjatywy, a dopiero potem wybrać optymalny model organizacyjny zapewniający realizację wskazanych celów. Takie podejście poparli zgromadzeni, w tym partnerzy białoruscy.

Kolejno, podczas warsztatów omawiane były następujące zagadnienia:

I. Analiza współpracy transgranicznej samorządów pogranicza polsko-białoruskiego

Dyskusję zainicjował Wiceprezydent Miasta Biała Podlaska Pan Maciej Buczyński, który podzielił się doświadczeniami z aktywnej współpracy transgranicznej swojego miasta z partnerami białoruskimi, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Brześć.

Warsztaty dowiodły, że wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, poza gminą Rokitno, współpracują z samorządami białoruskimi, położonymi przede wszystkim w obwodzie brzeskim. Szczególnie intensywna współpraca miała miejsce pomiędzy miastem Brześć i jego trzema partnerami po stronie polskiej, tj. miastem Biała Podlaska, gminą Terespol oraz miastem Terespol.

Aktywnymi partnerami polskich gmin po stronie białoruskiej były samorządy Baranowicze, Łyszczyce, Iwanowo, Zalesie, Wysokie, Klejniki, Znamienka. Partnerem Powiatu Bialskiego jest Rejon Brzeski.

II. Sukcesy dotychczasowej współpracy transgranicznej

Wszyscy interesariusze, poza gminami Rokitno i Leśna Podlaska, realizowały wspólne przedsięwzięcia z partnerami białoruskimi. Były to przede wszystkim inicjatywy miękkie, obejmujące takie działania jak: wymiana młodzieży, wymiana kulturalna, wspieranie przedsiębiorczości, poprawa bezpieczeństwa, wydarzenia sportowe oraz imprezy turystyczno-rekreacyjne. Uczestnicy spotkania podkreślali, że byliby zainteresowani realizacją projektów bardziej twardych związanych z rozwojem infrastruktury technicznej. Samorządom polskim i białoruskim udało się zrealizować dopiero kilka projektów tego typu, np. w zakresie poprawy infrastruktury drogowej.

III. Niepowodzenia w dotychczasowej współpracy transgranicznej

Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na fakt wielokrotnego odrzucania ich projektów transgranicznych przez instytucje finansujące. Podkreślali, że granica państwowa stała się barierą, która w istotny sposób osłabiła kontakty transgraniczne. Zwiększyły się koszty oraz zaostrzyły procedury wjazdów obywateli białoruskich na teren Rzeczypospolitej. Trudniejsze stało się pozyskanie funduszy MSZ przeznaczonych na aktywizację polsko – białoruskiej współpracy samorządowej.

IV. Doświadczenia ze współpracy z Euroregionem

Partner białoruski oraz większość polskich interesariuszy współpracowała z Euroregionem Bug. Dotyczyło to przede wszystkim okresu, kiedy Euroregion pełnił funkcję dystrybutora funduszy UE przeznaczonych na realizację tzw. „małych projektów”. Aktualnie kolejne samorządy podejmują decyzję o wyjściu ze struktur euroregionalnych.

Zwrócono także uwagę na fakt, że lokalizacja polskiego biura w pobliżu granicy z Ukrainą, w kontekście współpracy trójstronnej euroregionu osłabia bilateralną współpracę polsko-białoruską.

Przedstawiciele polskich samorządów podkreślili potrzebę wypracowania nowej formuły współpracy transgranicznej zakładającą współpracę podmiotów tylko z Polski i Białorusi. Wspólny podmiot mógłby być koordynatorem współpracy, reprezentującym interesy swoich członków wobec instytucji krajowych i międzynarodowych.

V. Koncepcja i formuła nowego polsko – białoruskiego obszaru transgranicznego

Uczestnicy warsztatów uznali, że potencjalny obszar transgraniczny powinien przestrzennie obejmować po stronie polskiej powiat bialski oraz miasto Biała Podlaska, z kolei po stronie białoruskiej rejon brzeski oraz Miasto Brześć (rys.). Jednocześnie podkreślono, że obszar ten mógłby być poszerzony w przypadku zainteresowania podmiotów z Polski i Białorusi.

Rys. Potencjalny obszar transgraniczny „Przybuże”

W wyniku dyskusji uznano, że po stronie polskiej wskazane byłoby powołanie stowarzyszenia zrzeszającego zainteresowane gminy (przede wszystkim z powiatu bialskiego) oraz powiat bialski. Partnerami po stronie białoruskiej byłoby miasto Brześć oraz rejon brzeski. Jednocześnie podkreślono potrzebę rozwoju pozytywnych relacji przyszłego podmiotu transgranicznego z organami władzy regionalnej (marszałek, wojewoda, gubernator) oraz władzy krajowej.

Uczestnicy uznali, że stowarzyszenie powinno nazywać się Stowarzyszenie Samorządów „Przybuże” (bez słowa „euroregion” w nazwie). Członkami wspierającymi tego stowarzyszenia mogłyby być podmioty gospodarcze. Wskazane byłoby włączenie do struktur stowarzyszenia Marszałka Województwa Lubelskiego.

W toku dyskusji poddano analizie potencjalne formuły instytucjonalizacji współpracy transgranicznej obszaru „Przybuża”. Zwrócono uwagę na fakt powstawania na granicach zewnętrznych i wewnętrznych UE podobnych inicjatyw, zwanych transgranicznymi obszarami funkcjonalnymi. Przedstawiciel DG Region podkreślił, że transgraniczne obszary funkcjonalne wpisują się w kierunki polityki spójności UE okresu 2021-2027. Poinformował także, że Komisja Europejska przygotowała projekty przyszłych rozporządzeń zakładających istotne zbliżenie zasad i narzędzi finansowych współpracy transgranicznej na granicach wewnętrznych i zewnętrznych UE.

VI. Ustalenia końcowe i podział zadań.

Uczestnicy spotkania uznali, że należy zdynamizować działania zmierzające do powołania nowych struktur obszaru transgranicznego „Przybuże”. Uzgodniono, że najpierw powstanie stowarzyszenie zrzeszające polskie samorzady transgranicznego obszaru „Przybuże”. Powinno być zarządzane przez przewodniczącego zarządu który sprawowałby swoją funkcję za pomocą sekretariatu.

Jednogłośnie uznano, że sekretariat powinien być zlokalizowany w mieście Biała Podlaska. Jednocześnie powierzono miastu Biała Podlaska przygotowanie do końca kwietnia 2020 r. trzech kluczowych dokumentów niezbędnych do dalszych działań, to jest:

1. projektu statutu Stowarzyszenia Samorządów Przybuże (dotychczasowy projekt statutu wymaga modyfikacji),
2. projektu budżetu stowarzyszenia,
3. projektu polsko-białoruskiego porozumienia powołującego Transgraniczny Obszar Funkcjonalny „Przybuże” (ze strony polskiej sygnatariuszem byłoby Stowarzyszenie Samorządów Przybuże, ze strony białoruskiej miasto Brześć i rejon brzeski).

Przedstawiciel Miasta Brześć zadeklarował chęć współpracy z przyszłym stowarzyszeniem. Podjął się roli reprezentanta strony białoruskiej w dalszych pracach organizacyjnych. Podkreślił jednocześnie, że ewentualne podpisanie partnerstwa w ramach przyszłego transgranicznego obszaru funkcjonalnego wymaga wcześniejszego zapoznania się z projektami dokumentów przygotowanych przez stronę polską.

W kontekście dokonanych uzgodnień i dalszych działań moderator zasugerował kontynuację współpracy interesariuszy z Instytutem Studiów nad Współpracą Terytorialną i Międzyorganizacyjną przy Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej działającym pod patronatem Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dr Tomasz Studzieniecki

Moderator

Biała Podlaska, 28 lutego 2020 r.